

حریق در منابع طبیعی

یکی از پایه‌ها و بسترهای توسعه پایدار هر کشوری منابع طبیعی آن است که مشارکت مردم در حفظ این سرمایه ملی و ارزشمند و بی‌بدیل می‌تواند به حفظ و پایداری آن بیانجامد. پیش‌نیاز مشارکت مردم، آگاهی دادن به آنهاست. در این مرحله باید علت و ضرورت همکاری و نقش مردم به آنها آموزش داده شود. قدرت مردم محلی در خصوص ترویج فرهنگ منابع طبیعی و مقابله با حوادث ناگواری همچون آتش‌سوزی یک اولویت مهم و اساسی جوامع محلی است و می‌توان مردم محلی را سرمایه‌های اجتماعی و انسانی عرصه‌های جنگل و مرتع که پتانسیل و جایگاه ویژه‌ای در این زمینه دارند قلمداد کرد. همه ساله با شروع فصل گرما و بی‌احتیاطی‌های حاصل از حضور گردشگران در حاشیه جنگل‌ها و مراتع و گاه ناآگاهی مردم محلی، آتش‌سوزی‌های گسترده و پی‌در پی موجب وقوع خسارات زیادی به منابع طبیعی می‌شود که به اعتقاد متخصصان امور جنگل و محیط زیست، احیای عرصه‌های طعمه‌حریق شده حداقل ۱۰۰ سال زمان می‌برد.

به طور کلی سه عامل اصلی را می‌توان به عنوان علت آتش‌سوزی‌های جنگل معرفی کرد:

۱- علل طبیعی ۲- علل اتفاقی ۳- علل عمدی

۱- **علل طبیعی**: در این مورد آذرخش (صاعقه) را می‌توان مثال زد که چنانچه به درخت برخورد کند، آنرا به آتش کشیده، در نتیجه باعث آتش‌سوزی جنگل می‌شود. به طور معمول علل طبیعی کم‌ترین عامل وقوع حریق در جنگل به شمار می‌رود.

۲- **علل اتفاقی**: بعضی افراد با بی‌احتیاطی، اعمال و عدم رعایت نکات ایمنی، جنگل را به آتش می‌کشند.

۳- **علل عمدی**: متأسفانه همواره در گوشه و کنار جهان تعداد زیادی از آتش‌سوزی‌های جنگل به عمد توسط افراد ناآگاه و غیرمسئول صورت می‌گیرد.

سرانه جنگل در ایران یک سوم متوسط جهانی است یعنی این که باید برای حفظ و حراست عرصه‌های جنگلی از مشکلاتی نظیر آتش‌سوزی‌ها، خشکسالی‌ها و آفات تدبیری ویژه‌ای اتخاذ کرد تا این اکوسیستم برای آیندگان بماند. این در حالیست که به اعتقاد بسیاری از کارشناسان سرعت نابودی عرصه‌های جنگلی در ایران بسیار بالاست؛ ایران در بین کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا از نظر میزان نابودی مناطق جنگلی در اثر آتش‌سوزی‌ها، در رتبه چهارم قرار دارد.

آتش سوزی یکی از مهمترین و خطرناک ترین عوامل تخریب و نابودی جنگل ها و مراتع به شمار می رود که متأسفانه همه ساله سطوح وسیعی از این منابع ارزشمند را تهدید نموده و خسارات فراوانی به بار می آورد که جبران آن میلیاردها ریال ثروت ملی را هدر می دهد.

عوامل مهم آتش سوزی در جنگل ها و مراتع

علل بروز آتش سوزی در هر منطقه ای متفاوت است اما نکته قابل توجه این است که انسان ها در اکثر آتش سوزی ها سهیم می باشند. شناخت علل بروز حریق در جنگل ها و مراتع برای جلوگیری و تقلیل خسارت های ناشی از آتش سوزی بسیار الزامی بوده و از بین بردن این علل می تواند از بروز آتش سوزی در جنگل ها و مراتع جلوگیری نماید. لذا به طور کلی علل آتش سوزی را می

توان به دو دسته تقسیم کرد:

الف) آتش سوزی های طبیعی:

- ۱- آتش سوزی هایی که بر اثر آتش گرفتن گیاهان خشک به وسیله صاعقه ایجاد می شود.
- ۲- خودسوزی جنگل های شمال کشور که در اثر وزش بادهای گرم و ایجاد پدیده خاص (فون) اتفاق می افتد.
- ۳- آتش سوزی هایی که به علت وجود اجسامی مانند ته لیوان، استکان و یا بطری های شکسته ایجاد می شوند. زیرا این قبیل اجسام مانند ذره بین عمل نموده و باعث مشتعل شدن گیاهان می گردند.
- ۴- خودسوزی گیاهان در اثر شدت گرما و خشکی شدید گیاهان خصوصاً " علفه مراتع.

ب) آتش سوزی های غیر طبیعی:

این نوع آتش سوزی که منشا انسانی دارد به دو دسته تقسیم می گردند:

۱- **آتش سوزی های عمدی:** آن دسته از حریق هایی که توسط برخی از افراد برای دستیابی به اهداف موردنظر آنان صورت می گیرد مانند؛ تبدیل اراضی جنگلی و مرتعی به زمین های زراعی و تصاحب زمین های منابع طبیعی، تبدیل جنگل و مرتع به زراعت به منظور تامین علفه بیشتر برای چرای دام، اختلافات قومی و قبیله ای، استفاده از آتش برای از بین بردن جانوران مضر و حیات وحش، فعالیت اشزار و گروهک ها و...

۲- **آتش سوزی های غیر عمدی:** این نوع از آتش سوزی ها در اثر بی توجهی و سهل انگاری افراد ایجاد می شود مانند؛ پرتاب سیگار یا کبریت روشن، انداختن ته استکان و لیوان شکسته، سهل انگاری افرادی که برای تفریح به طبیعت می روند، بروز آتش سوزی در اثر عملیات عمرانی، آتش زدن بوته ها در رسوم و فرهنگ های غلط مثل چهارشنبه سوری، تیراندازی و انفجار و... خسارات ناشی از آتش سوزی:

- * از بین رفتن پوشش گیاهی و زیبایی طبیعت.
- * عدم جذب ذخیره نزولات آسمانی در مناطق مورد حریق.
- * مساعد شدن زمینه فرسایش های آبی و بادی.
- * شیوع آفات و امراض گیاهی
- * از بین رفتن زمینه اشتغال مردم
- * از بین رفتن گونه های مختلف حیات وحش
- * در معرض خطر قرار گرفتن جان انسان ها در مناطق و روستاهای همجوار.